

Ara Dönem Gelir Tablosu Kalemleri Yardımıyla Yıllık Dönem Sonu Değerlerinin Tahmin Edilebilirliği

Araş. Gör. Dr. Mert SOYSAL

Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Ayşe YERELİ

Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., İşletme Bölümü

ÖZET

Finansal bilgi kullanıcılarının işletmenin finansal durumu hakkında doğru, güvenilir ve zamanlı bilgi edinmeleri finansal tablolar ile sağlanmaktadır. Bilginin uygun zamanda sağlanması bir yıldan kısa süreli ara dönem finansal raporlamayı gerektirmektedir. Çalışmada belirli gelir tablosu kalemleri seçilerek ara dönem verileri yardımıyla bunların dönem sonu değerlerinin tahmin edilebilme başarısı değerlendirilmeye çalışılmıştır. 1992-2007 yılları arasında İMKB’ de işlem gören 209 adet “mali sektör dışında kalan” firma üzerinde yapılan analiz sonuçlarına göre, gelir tablosu kaleminin yıl sonuna en yakın olan ara dönem değeri o kalemin yıllık değerinin tahmin edilebilmesinde daha büyük başarı yüzdesine sahiptir.

***Anahtar Kelimeler:** Finansal Raporlama, Ara Dönem, Tahmin Değeri, Regresyon, Gelir Tablosu*

The Predictability of Annual Period End Values by the Help of Interim Income Statement Items

ABSTRACT

Financial information users get the accurate, reliable and timely financial status of any company through financial statements. To get the information in appropriate time requires interim financial reports prepared less than one-year period. In this study, specific income statement items are selected, and through interim period data, these subjects’ values were tried to be predicted for the end-of-period. The analysis conducted with 209 firms “excluding financial sector” trading on the Istanbul Stock Exchange between the years 1992-2007 indicates that the values of specified income statement items in the last interim report predict the annual values more accurately.

***Key Words:** Financial Reporting, Interim, Predictive Value, Regression, Income Statement*

1. GİRİŞ

Muhasebenin kayıt ve sınıflama suretiyle topladığı bilgilerin işletme ile ilgili taraflarca çeşitli amaçlarla kullanılmasına olanak vermek için, özetlenerek gösterildiği tablolara “mali tablolar” denilmektedir (Bektöre, vd, 1996: 11)

Faaliyet dönemi sonunda hazırlanan yıllık finansal tablolar, işletmenin o yıla ait faaliyet sonuçları ve finansal durumu hakkında ilgili çıkar gruplarına bilgi vermek aynı zamanda yönetim performansının değerlendirilerek gelecekteki faaliyet sonuçlarının tahmin edilmesine yardımcı olabilmek amacıyla yayınlanmakta ve önceki dönemlerle karşılaştırmalı olarak kullanılmaktadır.

Dönem sonlarında hazırlanan finansal tablolar ile ara dönemler itibariyle hazırlanan finansal tablolar hazırlanış biçimleri ve amaçları bakımından birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Karşılaştırmalı bilgi verilir ve verilen bilgilerin gelecekte oluşacak sonuçların tahmin edilmesinde yararlı olması beklenir.

Hazırlanan yıllık raporlar arasında geçen sürenin oldukça uzun olması ve yıl sonunda ortaya çıkacak sonuçların belirsizliği daha kısa süreli bilgi edinme ihtiyacını karşılamayı gerektirmektedir. Bu da tam bir faaliyet yılını belirli aralıklara bölerek hazırlanan ara dönem finansal raporlar ile gerçekleşmektedir. Amaç finansal tablo kullanıcılarının daha kısa sürelerle yıl sonunda oluşacak raporun içeriği hakkında önceden haberdar edilerek tahminde bulunmalarını ve etkili karar vermelerini sağlamaktır.

Muhasebe bilgisinin nitelikleri, muhasebe raporlama alternatifleri arasında seçim yapmada bir temel sağlar ve muhasebe bilgisinin hangi niteliklerinin onu karar almada faydalı kıldığını belirler (Cemalcılar, Önce, 1999:31)

Muhasebe bilgilerinin zamanlılık ve tahmin değeri niteliksel özelliklerinden yola çıkarak yapılan çalışmada İMKB’de işlem gören mali sektör endeksi dışında kalan tüm firmaların ara dönem gelir tablosu kalemleri yardımı ile yıllık dönem sonu değerlerinin tahmin edilebilirliği kurulan modeller ile istatistiksel olarak incelenmiştir.

2. Ara Dönem Finansal Raporlama Kavramı

Ara dönem; bütün tam bir dönemin parçalarından her birine verilen isimdir. Bir başka anlatımla; normal bir sürecin, olağan bir zaman diliminin çeşitli etken ya da etkenler tarafından kesintiye uğratılmasıdır (Sağlam, Baş, 2003: 42).

Ara dönem finansal anlamda 34 numaralı Ara Dönem Finansal Raporlama başlığını taşıyan Türkiye Muhasebe Standardı ile “Bir yıllık hesap döneminden daha kısa süreli finansal raporlama dönemidir” şeklinde tanımlanmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulu’nun (SPK) yayınlamış olduğu Sermaye Piyasasında Ara Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliğ’de ise

ara dönem, “Hesap dönemi başından ara mali tabloların çıkarıldığı tarihe kadar geçen bir yıldan kısa ve en az bir aylık süreyi ifade eder” olarak tanımlanmıştır.

Ara dönem finansal raporlar işletmelerin özelliklerine göre aylık, üçer aylık (çeyrek dönem) ya da altışar aylık (yarı mali yıl) gibi süreler itibariyle hazırlanır. Genellikle çeyrek olarak adlandırılan üçer aylık dönemler itibariyle yayınlanan ara dönem finansal tablolar ile yapılan dönemsel raporlama yıllık raporlamanın bir parçası olarak kabul edilir ve bilginin zaman değerine önem veren yatırımcılar ve kredi kuruluşları gibi finansal tablo kullanıcıları için karar alma süreçlerinde en güvenilir bilgi kaynağı durumundadır.

SPK'nın Seri XI No:3 tebliği uyarınca ara finansal tablolar dipnotlarıyla birlikte ara döneme ilişkin bilanço ve gelir tablosunu ve bu tabloların eki mali tablolardan oluşmaktadır. Bilanço ve gelir tablosuna ek olarak düzenlenen bu tablolar sırasıyla fon akım tablosu, nakit akım tablosu, satışların maliyeti tablosundan oluşmaktadır.

Gelir tablosu, işletmenin belli bir dönemde elde ettiği bütün gelirlerle bu gelirleri elde etmek amacıyla aynı dönem içinde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda oluşan dönem net karının veya zararının belli bir düzen içinde gösteren mali tablodur (Çabuk, Lazol, 2008: 34)

İşletmelerin finansal durumu ve faaliyet sonuçları ile ilgilenen çıkar grupları yapacakları değerlendirmelerde ve alacakları kararlarda öncelikle gelir tablosu sonuçlarını incelemeye aldıklarından çalışmada gelir tablosu kalemlerine ilişkin ara dönem değerlerinin yıllık değerleri tahmin etmedeki başarısının ölçülmesiyle kullanıcılara fayda sağlanacağı düşünülmüştür.

Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu tarafından değerlendirmeler sonucu yıllık gelirlerin tahminini kolaylaştıran bilgiyi sağlamanın yanı sıra ara dönem finansal raporlar ile

- Yıllık sonuçların tahminine yardım etmek,
- İleriye dönük planlamaya yardımcı olmak,
- Kritik zamanlarda kazanç trendine karar vermek,
- Yönetimin performansını değerlendirmek,
- Yıllık raporları desteklemek amaçlanmaktadır (McEven, Schwartz, 1992: 75).

Her ara dönemde ortaya çıkan karşılaştırılabilir sonuçlar ile bir sonraki ara dönemin ve devamında dönem sonu değerlerinin geliştirilmesi, dolayısıyla tahmini değerlerin başarılı bir şekilde belirlenmesi sözü edilen amaçlar doğrultusunda hazırlanan ara dönem raporlar sayesinde öngörülmektedir.

Yukarıda kısaca amaçlarına değinilen ara dönem finansal raporlamanın işletmeler açısından; gelir ve giderlerin karşılaştırılabilirliğini sağlaması, karar alma sürecini hızlandırması, bilgi akışını kolaylaştırması ve üretilen finansal bilgilerin uygunluğunu arttırması gibi yararlarından bahsedilebilir.

Bu yararlarının yanı sıra ara dönem finansal raporlamada yıllık faaliyet döneminin daha kısa süreli ara dönemlere bölünmesiyle değerlendirme

yöntemlerinin uyarlanması ve uygulanması gibi önemli muhasebe problemlerini beraberinde getirmektedir.

Ara dönem finansal raporlamanın en önemli sakıncası dönemin kısa olması ve daha fazla tahminin kullanılması nedeniyle ara tabloların güvenilirliğinin daha az olmasıdır (Sağlam, Baş, a.g.e: 44).

3. Literatür Taraması

Yıllık tablolar ile ara dönem tablolar karşılaştırılmalı bilgi vermeleri ve verilen bilgilerin çıkacak yıllık sonuçların tahmin edilmesinde yararlı olmasının beklenmesi bakımından birbirleri ile benzerlik gösterdiği kabul edilmektedir. Tahmin edilme yeteneğinin bu beklentisi kurallara uygun bir şekilde genel olarak "... eğer ilk iki çeyrek döneme ait bilgi halihazırda uygunsa, genellikle bütün yıl için bir tahmin oldukça kolay yapılabilir" (Jerome, Edward, 1967: 250) şeklinde Cohen ve Zinbarg tarafından ifade edilmektedir.

Firmaların ara dönem rakamlarının yıllık rakamları tahmin değeri literatürde ilk defa Green ve Segall tarafından 1966 ve 1967'de 1963 ve 1964 yıllarına ait New York Menkul Kıymet Borsası'nda işlem gören 50 firma üzerinde yaptıkları ampirik çalışmalarla tartışılmış ve ara dönem raporların yıllık sonuçların öngörülmesini geliştirici hiçbir tahmin değerine sahip olmadıklarını, olsalar bile bunu değerlendirmeye alınamayacak kadar az olduğunu savunmuşlardır.

Bunlara karşıt olarak Brown ve Neiderhoffer, Coates, Reilly, Morgenson ve West tarafından 1968, 1972 gibi daha sonraki yıllarda kullanılan modellerin artırılması ve seçilen veri aralıklarının genişletilmesiyle yapılan ara dönem raporların yıllık sonuçları öngörmede tahmin edici içeriğe sahip oldukları tartışılmıştır. Konu üzerinde yapılan tüm çalışmalar ara dönem raporların aynı yıla ait yıllık sonuçların öngörülmesini geliştirmede faydalı olduğunun kanıtlarını ortaya koymuşlardır.

Günümüzde üç, altı, dokuz aylık ara dönemler itibariyle yayınlanmakta olan ara dönem finansal tablolar içerisinde dokuz aylık ara tabloda yer alan verilerin yıl sonuna en yakın dönem olması bakımından dönem sonu değerleri en doğru şekilde tahminleyeceği görüşü yaygındır. Bu görüşün doğruluğu seçilen gelir tablosu kalemleri ile yapılan ampirik çalışma yardımıyla test edilemeye çalışılmıştır.

4. Araştırmanın Metodolojik Çerçevesi

Çalışmanın uygulama bölümüyle amaçlanan geçmişte yapılan araştırmalar temel alınarak oluşturulan modellerle bir yıla ilişkin üçer aylık ara dönem gelir tablosu kalemleri verileriyle o yıla ait yıl sonu finansal tablo değerlerinin ne derece tahmin edildiğini ortaya koymaya çalışmaktır.

Bu amaç doğrultusunda finansal yapılarının ve muhasebe uygulamalarının birbirleriyle farklılık göstermemesi ve inceleme yapılacak örnek sayısının mali sektöre göre daha fazla olması açısından İstanbul Menkul

Kıymetler Borsası'nda (İMKB) işlem gören mali sektör endeksi dışında kalan tüm firmaların gelir tablolarından yararlanılmıştır.

4.1. Değişkenlerin Tanımları

Araştırmaya konu olan altı adet değişken grubu mevcuttur. Bu değişkenler sırasıyla Net Satış Gelirleri (NSG), Brüt Esas Faaliyet Karı-Zararı (BEFKZ), Net Esas Faaliyet Karı-Zararı (NEFKZ), Faaliyet Karı-Zararı (FKZ), Vergi Öncesi Kar-Zarar (VÖKZ) ve Net Dönem Karı-Zararı (NDKZ) dir. Gelir tablosu kalemlerinden oluşan bu değişkenlere ilişkin tanımlayıcı açıklamalar aşağıdaki gibidir:

* **Net Satış Gelirleri (NSG):** Brüt satış gelirlerinden, iadeler, satış iskontoları ve diğer indirimler düşüldükten sonra kalan tutardır. Net satış gelirleri gelir tablosunun temel kalemlerinden biridir. Bu kalemin bilinmesi, stok, öz sermaye, varlık ve işletme sermayesinin devir hızlarının hesaplanması için zorunludur (Akgüç, 1995; 201).

* **Brüt Esas Faaliyet Karı-Zararı (BEFKZ):** Net satış gelirleri, hizmet gelirleri ve esas faaliyetlerden diğer gelirlerin toplamından satışların maliyeti kaleminin toplam tutarının düşülmesi yoluyla elde edilir.

* **Net Esas Faaliyet Karı-Zararı (NEFKZ):** Bu kalem brüt esas faaliyet karı-zararı toplamından faaliyet giderleri kalemi değerinin çıkartılması sonucu elde edilen değerdir.

* **Faaliyet Karı-Zararı (FKZ):** Net esas faaliyet karı veya zararına varsa diğer faaliyetlerden gelir ve karların eklenmesi, hesaplanan toplam değerden varsa diğer faaliyetlerden gider ve zararların ve finansman giderleri toplamının çıkartılması ile ortaya çıkan sonuçtur.

* **Vergi Öncesi Kar-Zarar (VÖKZ):** Faaliyet karına olağan dışı gelir ve karların eklenmesi ve olağan dışı gider ve zararların çıkarılmasıyla ulaşılan değer verilen isimdir.

* **Net Dönem Karı-Zararı (NDKZ):** Dönem karından ödenecek vergi ve diğer yasal yükümlülükler düşüldükten sonra kalan tutar işletmenin o hesap döneminde sağladığı dönem net karını veya zararını göstermektedir (Akdoğan, Tenker, 2007; 226).

4.2. Veri Seti, Modeller ve Araştırma Yöntemi

Gerçekleştirilen uygulama* için 2007 yılında İMKB'de işlem gören ve değerlendirmede kullanılmak üzere seçilen gelir tablosu kalemlerine ait üç ara dönemlik ve yıllık olmak üzere toplam dört adet eksiksiz verilerine ulaşılabilen 209 adet mali sektör endeksi dışında kalan firma ele alınmıştır. Yapılan araştırma 1992-2007 yılları arasında gerçekleştirilmiş olduğundan en son yıl olan 1992 için tam verilerine ulaşılan firma sayısı 88'e kadar gerilemiştir.

* Çalışmadaki uygulama Mert SOYSAL, "Ara Dönem Finansal Raporlamanın Tahminleyici Gücü" başlıklı, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, 2009, Doktora tezinden alınmıştır.

Araştırmaya konu olan firmaların tam listesi İMKB’de işlem gördükleri şirket kodlarıyla alfabetik sırayla Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Seçilen Firmalar

ACIBD	ASELS	BUCIM	DMSAS	FRIGO	KENT	MIPAZ	PRTAS	TTRAK
ADANA	ASLAN	BURCE	DOAS	FROTO	KERVT	MNDRS	PTOFS	TUDDF
ADEL	ASUZU	BURVA	DOBUR	FVORI	KIPA	MRDIN	RYSAS	TUKAS
AEFES	ATEKS	BYSAN	DOGUB	GEDIZ	KLBM0	MRSHL	SANKO	TUMTK
AFMAS	AYCES	CBSBO	DURDO	GENTS	KLMSN	MRTGG	SARKY	TUPRS
AFYON	AYEN	CCOLA	DY0BY	GEREL	KNFRT	MTEKS	SASA	UCAK
AKALT	AYGAZ	CELHA	ECILC	GOLDS	KONYA	MUTLU	SELEC	ULKER
AKCNS	BAGFS	CEMTS	ECYAP	GOODY	KORDS	NETAS	SELGD	UNYEC
AKENR	BAKAB	CEYLN	EDIP	GRUND	KOZAA	NTTUR	SERVE	USAK
AKIPD	BANVT	CIMSA	EGEEN	GUBRF	KRDMA	NUHCM	SILVR	VAKKO
AKSA	BERDN	CLEBI	EGGUB	HEKTS	KRSTL	OKANT	SKPLC	VANET
AKSUE	BFREN	CMBTN	EGPRO	HURGZ	KRTEK	OLMKS	SKTAS	VESBE
ALCAR	BIMAS	CMENr	EGSER	HZNDR	KUTPO	OTKAR	SNPAM	VESTL
ALCTL	BISAS	COMDO	EMKEL	IDAS	LINK	PARSN	SODA	VKING
ALKA	BOLUC	CYTAS	EMNIS	IHEVA	LOGO	PENGD	SONME	YATAS
ALKIM	BOSSA	DARDL	ENKAI	INDES	LUKSK	PETKM	TATKS	YUNSA
ALTIN	BOYNR	DENCM	EPLAS	INTEM	MAALT	PETUN	TBORG	ZOREN
ALYAG	BRISA	DENTA	ERBOS	IPMAT	MAKTK	PIMAS	TCELL	
ANACM	BRMEN	DERIM	EREGL	ISAMB	MARTI	PINSU	TEKTU	
ANELT	BROVA	DESA	ERSU	IZMDC	MEGES	PKART	THYAO	
ARCLK	BRSAN	DEVA	ESCOM	IZOCM	MEMSA	PKENT	TIRE	
ARENA	BSHEV	DGATE	ESEMS	KAPLM	MERKO	PNSUT	TOASO	
ARMDA	BSOKE	DGZTE	FENIS	KARSN	METUR	PRKAB	TRCAS	
ARSAN	BTCIM	DITAS	FMIZP	KARTN	MIGRS	PRKTE	TRKCM	

Seçilen firmalara ait gelir tablosu kalemlerinin üç, altı ve dokuz aylık değerleri kurulan modeller ile regresyon analizine tabi tutularak yıllık değerleri tahmin edilmeye, ortaya çıkan sonuçlar ise yorumlanmaya çalışılmıştır.

Toplam üç adet regresyon modeli kurulmuş ve bu modellerde her yıla ait ara dönem değerleri bağımsız değişken, tahmin edilecek yıl sonu değerleri ise ara dönem değerlere bağlı olarak değişecek olan bağımlı değişken olarak analize dahil edilmiştir.

1992-2007 yılları aralığında kullanılmak üzere üç adet yıllık model kullanılmıştır. Modeller kurulurken üç aylık periyot tüm yılın %25 ini oluşturduğundan dolayı 4, altı aylık periyot tüm yılın %50 sini oluşturduğundan dolayı 2, dokuz aylık periyot ise bütün bir yılın %75 ini oluşturduğundan dolayı $\frac{3}{4}$ katları alınarak denklemlerde yerlerine yazılmış ve yıllık değerler tahmin edilmeye çalışılmıştır.

Oluşturulan modeller aşağıdaki gibidir;

$$Y = \alpha + \beta x$$

Yukarıdaki basit doğrusal regresyon denklemi geliştirilerek 3 farklı model halinde seçilen altı farklı gelir tablosu kalemi üzerinde uygulanmıştır.

Model 1

$$Y_t = \alpha_1 + \beta_1 [3A_{Yt} \times 4]$$

Yukarıdaki regresyon denkleminde;

Y_t : Seçilen bilanço kalemine ait tahmin edilecek t yılına ait yıllık değer

$3A_{Yt}$: Seçilen bilanço kaleminin t yılına ait üç aylık değeri

α_1 : Sabit değer

Model 2

$$Y_t = \alpha_2 + \beta_2 [6A_{Yt} \times 2]$$

Yukarıdaki regresyon denkleminde;

Y_t : Seçilen bilanço kalemine ait tahmin edilecek t yılına ait yıllık değer

$6A_{Yt}$: Seçilen bilanço kaleminin t yılına ait altı aylık değeri

α_2 : Sabit değer

Model 3

$$Y_t = \alpha_3 + \beta_3 \left[9A_{Yt} \times \frac{3}{4} \right]$$

Yukarıdaki regresyon denkleminde;

Y_t : Seçilen bilanço kalemine ait tahmin edilecek t yılına ait yıllık değer

$9A_{Yt}$: Seçilen bilanço kaleminin t yılına ait dokuz aylık değeri

α_3 : Sabit değer

Yukarıda açıklanan üç modelin hepsi, seçilen altı farklı gelir tablosu kalemine 16 adet yıl itibariyle her yıl için teker teker ve de 1992-2007 yıllarının geneli olmak üzere toplamda 17 kez uygulanarak 306 adet regresyon denklemi kurulmasıyla çözümlenmiştir.

Ara dönem finansal tablo verilerinin yıllık finansal tablo değerlerini tahmin etmede kullanılmasında modelin açıklama gücü, bir başka ifadeyle tahminlemedeki başarısı olan belirlilik katsayısı R^2 (R kare) den yararlanılmıştır.

R kare, bağımlı değişkende örneklem değişkenliğinin, bağımsız değişkenle kurulan doğrusal ilişki tarafından açıklanan oranıdır. R kare ne kadar büyükse regresyonun açıklama gücü de o kadar yüksektir (Newbold, 2000: 508).

Regresyon analizi sonuçları değerlendirilirken kullanılan modellerin yıllık finansal tablo rakamlarını tahminlemedeki başarısı test edilirken belirlilik kat sayısı R^2 'nin (R kare) yanı sıra, modelin genel anlam düzeyi hakkında bilgi veren F testi ve açıklayıcı değişkenlerin katsayılarının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadıklarını gösteren t testleri izlenerek dikkate alınmıştır.

5. Sonuç

Araştırma doğrultusunda kurulan modeller ile seçilen gelir tablosu kalemlerinin üç ayrı ara dönem verileri yardımı ile adı geçen kalemlerin yıllık değerlerinin tahmin edilme başarıları olan belirlilik katsayıları R kare değerleri ölçülmeye çalışılmıştır. Aşağıdaki Tablo 2, analizde kullanılan modeller bazında tüm kalemlere ilişkin R kare değerlerinin yıllar itibariyle aldıkları değerleri göstermektedir.

Tablo 2. Gelir Tablosu Kalemlerinin Modellere ve Yıllara Göre R² Değerleri

NET SATIŞ GELİRLERİ			
R KARE			
YILLAR	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
1992	0,9707	0,991	0,6066
1993	0,9945	0,9901	0,9982
1994	0,9662	0,9933	0,9975
1995	0,9883	0,9926	0,9972
1996	0,9893	0,9958	0,9984
1997	0,9859	0,9946	0,9982
1998	0,9913	0,9962	0,9968
1999	0,9776	0,9921	0,9912
2000	0,9934	0,9958	0,9981
2001	0,9919	0,997	0,9979
2002	0,9919	0,9963	0,9982
2003	0,928	0,949	0,9547
2004	0,9829	0,9893	0,9961
2005	0,9845	0,9954	0,999
2006	0,9767	0,9876	0,9898
2007	0,9908	0,9972	0,9988

BRÜT ESAS FAALİYET KARI-ZARARI			
R KARE			
YILLAR	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
1992	0,8427	0,9335	0,8865
1993	0,6538	0,8513	0,7123
1994	0,7551	0,8097	0,9532
1995	0,9222	0,942	0,9705
1996	0,8734	0,9495	0,9633
1997	0,6948	0,9275	0,9876
1998	0,8229	0,9121	0,9813
1999	0,9165	0,9165	0,977
2000	0,8904	0,9288	0,9824
2001	0,8338	0,9625	0,9749
2002	0,8917	0,9598	0,99
2003	0,3667	0,4888	0,582
2004	0,8557	0,9088	0,9803
2005	0,9419	0,9892	0,9958
2006	0,9179	0,9781	0,9936
2007	0,9616	0,9922	0,9965

NET ESAS FAALİYET KARI-ZARARI			
R KARE			
YILLAR	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
1992	0,738	0,8542	0,8038
1993	0,3568	0,8424	0,4919
1994	0,6535	0,6978	0,9377
1995	0,9272	0,9457	0,9648
1996	0,8172	0,9095	0,9513
1997	0,6664	0,8975	0,9848
1998	0,5402	0,7428	0,9602
1999	0,8595	0,9365	0,9676
2000	0,5646	0,6551	0,8913
2001	0,4844	0,8042	0,9259
2002	0,4319	0,7883	0,9432
2003	0,2745	0,3191	0,5517
2004	0,4683	0,7107	0,9368
2005	0,7612	0,9583	0,9908
2006	0,672	0,9305	0,9847
2007	0,8787	0,9782	0,9921

FAALİYET KARI-ZARARI			
R KARE			
YILLAR	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
1992	0,7353	0,8381	0,793
1993	0,3188	0,8598	0,4404
1994	0,4499	0,577	0,8888
1995	0,9523	0,972	0,9852
1996	0,8581	0,9476	0,949
1997	0,5106	0,7681	0,9516
1998	0,4999	0,6515	0,9194
1999	0,8516	0,9631	0,9837
2000	0,6924	0,7231	0,8956
2001	0,8001	0,945	0,9552
2002	0,0712	0,6618	0,8744
2003	0,2245	0,5374	0,7439
2004	0,688	0,7364	0,9241
2005	0,6547	0,9182	0,9788
2006	0,6818	0,7991	0,9703
2007	0,6506	0,926	0,9658

VERGİ ÖNCESİ KAR-ZARAR				NET DÖNEM KARI-ZARARI			
R KARE				R KARE			
YILLAR	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3	YILLAR	MODEL 1	MODEL 2	MODEL 3
1992	0,6926	0,8004	0,7589	1992	0,6172	0,7282	0,6626
1993	0,3555	0,8694	0,4533	1993	0,3125	0,8896	0,3932
1994	0,412	0,5243	0,8723	1994	0,3855	0,484	0,8658
1995	0,9435	0,9673	0,9852	1995	0,9478	0,952	0,975
1996	0,8417	0,9413	0,9458	1996	0,7584	0,8903	0,893
1997	0,4995	0,7784	0,9518	1997	0,4837	0,6932	0,9126
1998	0,4715	0,6354	0,9201	1998	0,4651	0,671	0,9335
1999	0,777	0,9054	0,9717	1999	0,5807	0,8092	0,9516
2000	0,7979	0,772	0,8845	2000	0,6894	0,6352	0,7863
2001	0,7412	0,9496	0,9481	2001	0,7404	0,9509	0,9481
2002	0,1791	0,6494	0,8682	2002	0,1815	0,6277	0,8187
2003	0,3387	0,7691	0,8233	2003	0,5202	0,8052	0,8064
2004	0,6334	0,7579	0,8993	2004	0,5659	0,8089	0,8793
2005	0,6573	0,9178	0,981	2005	0,577	0,8622	0,9613
2006	0,7068	0,8106	0,9765	2006	0,5315	0,6272	0,9385
2007	0,654	0,927	0,9673	2007	0,586	0,9076	0,9641

Aşağıdaki Tablo 3 ise analizde kullanılan modeller bazında seçilen tüm gelir tablosu kalemlerinin yıllık değerleri tahminleme başarılarının almış olduğu ortalama değerleri özetlemektedir.

Tablo 3. Gelir Tablosu Kalemlerinin Ortalama R Kare Değerleri

Gelir Tablosu Kalemleri	Ortalama R ² Değerleri		
	Model 1	Model 2	Model 3
NSG	98%	99%	97%
BEFKZ	82%	90%	93%
NEFKZ	63%	81%	89%
FKZ	60%	80%	89%
VÖKZ	61%	81%	89%
NDKZ	56%	77%	86%

Yukarıdaki tabloda yıl sonuna en yakın olan dokuz aylık ara dönem değeri finansal tablo kaleminin yıllık değerini daha büyük başarı yüzdesiyle tahmin edebilme yeteneğine sahiptir. Ara dönem periyodu, içinde bulunulan yılın başına doğru yaklaştıkça tahmin etme başarısı azalmaktadır. Bir başka ifadeyle ilgili finansal tablo kalemine ait ilk üç aylık ara dönem verilerinin aynı ilgili kalemin yıllık değerini tahmin etme başarısı en düşük, son çeyreğe ait verilerinin yıllık değerini tahmin etme başarısı en yüksek yüzdeye sahiptir.

Tablo 2 incelendiğinde Net Satış Gelirleri kalemi için her üç modelin sonucunda R karelerin almış oldukları ortalama değerler birbirleriyle neredeyse aynı olduğu gözlenmektedir. Brüt Esas Faaliyet Karı-Zararı, Net Esas Faaliyet Karı-Zararı, Faaliyet Karı-Zararı, Vergi Öncesi Kar-Zarar ve son olarak Net Dönem Karı-Zararı kalemlerinin alacakları yıllık değerleri en başarılı tahmin eden model tüm bu saydığımız kalemlerin dokuz aylık ara dönem verilerinin incelendiği model 3 tür. Adı geçen gelir tablosu kalemlerinin ara dönem verileri ile yıllık değerleri tahmin etmedeki ortalama başarıları model 2’de model 3’e göre, model 1’de de model 2’ye dolayısıyla da model 3’e göre düşmektedir.

Bunların nedeni; Net Satış Gelirleri kaleminin daha henüz satışların maliyeti veya faaliyet giderleri kalemleri ile ilişkilendirilmemesinden kaynaklanmaktadır. Satış maliyetlerinin ve ardından faaliyet giderlerinin hesaplamaya dahil edilip düşülmesi ile ortaya çıkan NEFKZ ve FKZ kalemlerinin daha kısa süreli olan üç aylık hesaplamaların yapıldığı model 1’in diğer modellere göre tahminleyici gücü azalmaktadır.

Aynı şekilde olağan dışı gelir ve karlar ile olağan dışı gider ve zararların ortaya çıkması ve ödenecek vergi ve diğer yasal yükümlülüklerin hesaplamaya katılması, VÖKZ ve NDKZ kalemlerinin kısa dönemdeki tahminleyici gücünü azaltmaktadır.

Bu doğrultuda ara dönemden hareketle tahminleme yaparken önemli unsurlardan bir tanesi; eğer gelir tablosu kalemlerinden yola çıkılıyor ise tek bir kalem değil, temel oluşturacak bütün kalemlerin analiz edilmesi gerekmektedir. İkinci önemli unsur ise üçer, altışar ve dokuzar aylık verilere dayanarak tahminleme yapılırken muhakkak suretle karşılaştırmalı mali tablolar baz alınmalıdır.

Bu durumda finansal bilgi kullanıcılarının alacakları kararlarda her üç ara dönem verilerinin öneminin büyük olduğu söylenebilir. Yapılan ampirik çalışma ile genel olarak yaygınlaşmış olan yılın son çeyreği olan dokuz aylık ara dönem verilerinin yıl sonu değerlerini tahmin etmede en yüksek başarı yüzdesine sahip olduğu görüşünün doğruluğu tespit edilmektedir. Böylelikle karar vermede en fazla doğruluk payı olan ve dikkate alınması gereken değerler dokuz aylık ara dönem verileridir denilebilir.

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN, Nalan, TENKER, Nejat,(2007) Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- AKGÜÇ, Öztin(1995), Mali Tablolar Analizi, Avcıol Basım, İstanbul.
- BEKTÖRE, Sabri, ÇÖMLEKÇİ, Ferruh, SÖZBİLİR, Halim(1996), Mali Tablolar Analizi Tek Düzen Hesap Planına Göre, Birlik Ofset, Eskişehir.
- CEMALCILAR, Özgül, ÖNCE, Saime(1999), Muhasebenin Kuramsal Yapısı, Anadolu Üniversitesi Basım Evi, Eskişehir.
- ÇABUK, Adem, LAZOL, İbrahim(2008), Mali Tablolar Analizi, 5. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- JEROME B. Cohen, EDWARD D. Zinbarg(1967), Investment Analyses and Portfolio Management, Homewood, Irwin.

- MCEWEN, Ruth, ANN, Schwartz Bill N.(1992), “Are Firms Complying with the Minimum Standards for Interim Financial Reporting?” Accounting Horizons, Vol 6.
- NEWBOLD, Paul, Statistics For Business And Economics, Çeviren Şenesen, Ümit(2000), Literatür Kitabevi, İstanbul.
- SAĞLAM, Necdet, BAŞ, Hüseyin(2003), “Ara Dönem Finansal Raporlama”, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi.
- SOYSAL, Mert(2009), “Ara Dönem Finansal Raporlamanın Tahminleyici Gücü” , Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Manisa.